

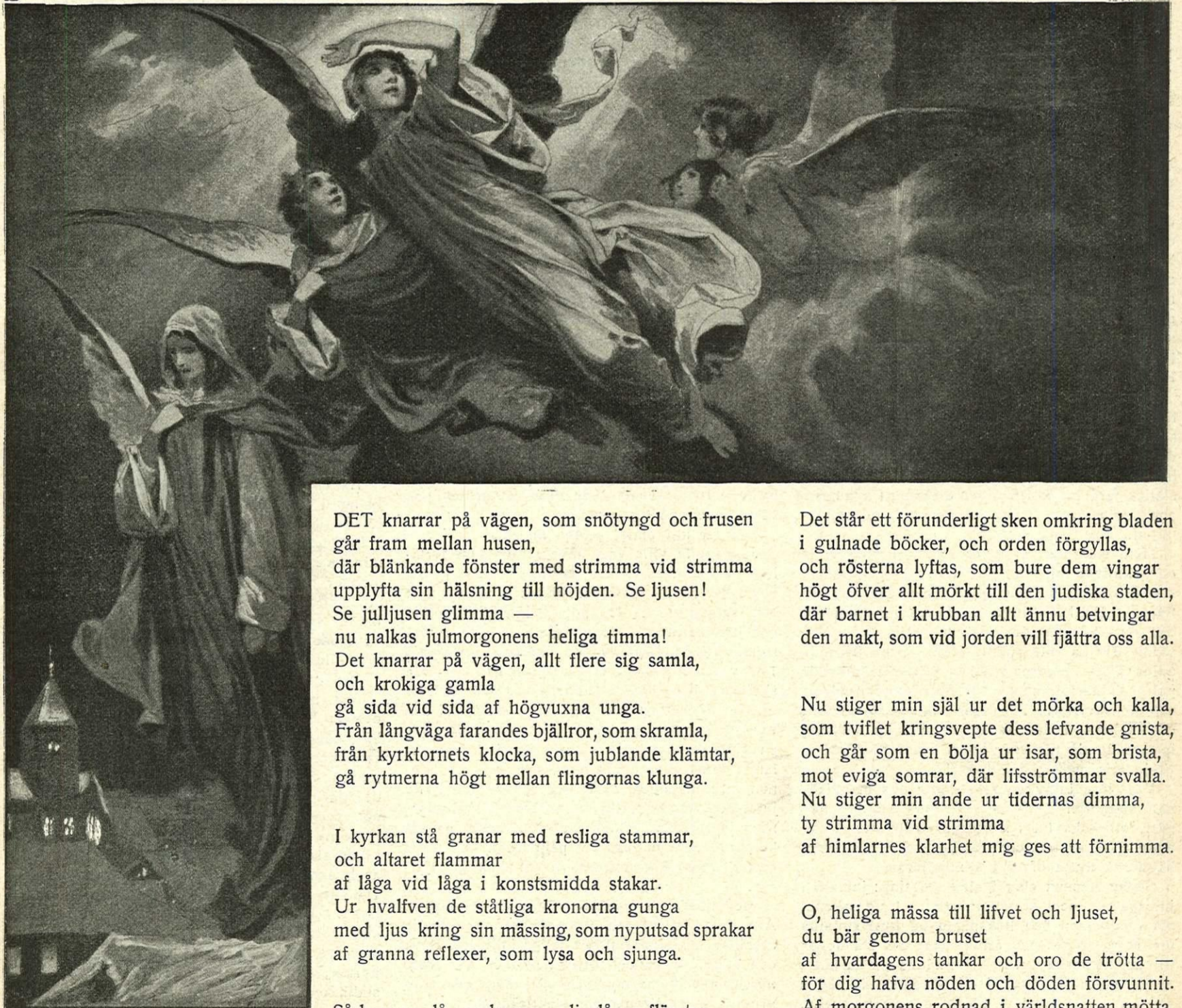

HÖRAN

ILLUSTRERAD TIDNING
GRUNDLAGD AF
FÖR KVINNAN OCH HEMMET
FRITHIOF HELLBERG

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: JOHAN NORDLING.

Julotta därhemma

DET knarrar på vägen, som snötyngd och frusen
går fram mellan husen,
där blänkande fönster med strimma vid strimma
upplyfta sin hälsning till höjden. Se ljusen!
Se julljusen glimma —
nu nalkas julmorgonens heliga timma!
Det knarrar på vägen, allt flere sig samla,
och krokiga gamla
gå sida vid sida af högvuxna unga.
Från långväga farandes bjällror, som skramla,
från kyrktornets klocka, som jublande klämtar,
gå rytmerna högt mellan flingornas klunga.

I kyrkan stå granar med resliga stammar,
och altaret flamlar
af låga vid låga i konstsmidda stakar.
Ur hvalfven de ståtliga kronorna gunga
med ljus kring sin mässing, som nypusad sprakar
af granna reflexer, som lysa och sjunga.

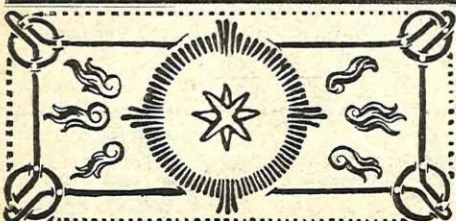
Så komma då vandrarne — ljuslågan flämtar
i draget från dörren, när tyst och försiktigt
högt bärande ljus i de valnade händer
de stiga därinom, och bänkarna fyllas.
Och fram efter gången
går klockarn, han harklar sig högljudt och viktigt
och intar sin plats och begynner sen sången.

Det står ett förunderligt sken omkring bladen
i gulnade böcker, och orden förgyllas,
och rösterna lyftas, som bure dem vingar
högt öfver allt mörkt till den judiska staden,
där barnet i krubban allt ännu betvingar
den makt, som vid jorden vill fjättra oss alla.

Nu stiger min själ ur det mörka och kalla,
som tviflet kringvepte dess lefvande gnista,
och går som en bölja ur isar, som brista,
mot eviga somrar, där lufsströmmar svalla.
Nu stiger min ande ur tidernas dimma,
ty strimma vid strimma
af himlarnes klarhet mig ges att förnimma.

O, heliga mäsas till lifvet och ljuset,
du bär genom bruset
af hvardagens tankar och oro de trötta —
för dig hafva nöden och döden försvunnit.
Af morgonens rodnad i världsnatten mötta,
ett vingslag mot höjden förvisso vi hunnit,
när sången har tystnat och ljusen försvunnit
och natten ånyo står tät omkring husen.

MARIA OLOFSSON.

Gör dina portar vida!

ADVENTSKLOCKORNA ropa ut öfver rimfrossten, byarna och städerna: Bereden väg! Gör dina portar vida!

Di sluta sig barnen tillsammans i solskenet på mattan och börja hviska och räkna på fingrarna, och julljusen i deras blå ögon brinna redan, och de skola lysa där öfver väntan och julstök hela adventet, ända tills dagen kommer, då de tändas äfven i granen och i kyrkan.

Öfver hela landet far en värmande viljelåst genom vinterdagarna: tryckpressarna arbeta, handlaren fyller sina bodar och fack, bryggaren undersöker sitt humlelager, bonden kör hem julveden, och skalden knackar i tillvarons flintor med sin penna. Det blir raskare takt i alla armar och tankar: Bereden väg!

Där ingen ser det syssla, brådska kvinnohänder — det skall bli en öfverraskning, det skall bli blommor till att sira julens port för den de älska — —

När hafrebrödet var torrt, tänkte stataren på julhösen, och tuggan mjuknade; när slagan var tung och ottan lång, sade drängen:

Vi ska sluta till Lucia,
sen bli vi fria.

Spinnrocken snurrade ifrigare, väfbommen slog hastigare — snart skulle de båda kastas ut af skraddaren och julstöket.

Julens handtverkare borde ha sitt särskilda kapitel. Halvspringande kommo de, mäter i täten och lärpojken efter. Långt fram på nätterna sutto de vid sitt arbete, tidigt stego de upp och hade knappt tid att äta. Skräddaren suckade öfver sitt pressjärn, skomakarens becktråd snarkade, men historierna gingo ändå rundt kring verktygstafan och kopparkitteln, i hvilka lyspojken skulle släcka skaren, som glödde på hans pärtor. Och när sedan symaskinerna kommo i bruk, följde dessa med i byarna och stämde in i ropet! Skynda på! Han kommer!

Nu äro skomakarens och skraddarens sockenfärder slut i taget. Fabrikerna ta lädret och slamra historierna vid elektriskt ljus, skräddarna sitta på sina verkstäder och breda därifrån kläder på vägen, där julen skall gå. I stället fara nu lokomotiven omkring i bygderna och stöna och pusta i den grå novemberluften.

Men slaktaren springer som förr med vrede och knifvar mellan gårdarna. På morgonen höres skriket i Norregård, sen går det till Svens och Per Gustafs. I morgon kommer det från Sörbyn, och i nästa vecka börja grisarna skrika ute på torpen. Som flåsande odjur ligga stugorna i snön. Ångan af kokande palt och korf strömmar ut från brygghusdörrar och kökskivstas. På vägar och räls, öfver torg och diskar färdas sedan döda svin omkring fortare än de någonsin gjort det i lifstiden — Frej, gris med gyllne borst!

Var inte julbyken redan torr och manglad, när slaktaren kom, så blir det nu, när han gått, att koka lut i stället för skällvatten i den nedmurade grytan, och från korfmatten få kvinnohänderna flytta öfver i stukturerna.

Sedan komma slag i slag tre ting: julbaket, julbrygden och storstädningen. I ugnsskenet stå fördrängen och kökspigan på hvar sin sida om stora tråget och arbeta med att slå degen till groflimporra. Nu till jul känna sig karlarna ej för goda — eller få de den särskilda nåden — att hjälpa till i köket och bagarstugan. Bryggkaret doftar af vört och bakveden af kåda. Den ena brödsorten efter den andra går öfver bakbordet. Fulla ugnar, många ugnar.

Brödet skall räcka och taga julen med sig långt in på det nya året.

Barnen gå i vägen öfverallt och äro fulla af adventets undran och glädje. Allt hvad de se är bokstäfver, som de så småningom lägga ihop till ord och saga. Äfven för de fullvuxne är det något som pressar och lyfter i dessa tillrustningar — änglar och hednamakter öfvervaka arbetet. Denna vidskepelse och denna tro, de tänka ej på den, endast — inskränkningsen är här en stegring — lefva i den, äga den som ett arf i blodet.

Nu står julen in på dörrarna. Spänningen ökas.

Mellan tufvor och stammar och domherrar kör torparen omkring med sina kor för att hugga granar. Öfver snöiga gator går stadsbudet för full maskin, packmästarens hufvud är fullpackadt af all landets välvilja, telefonfröknarnas nerver äro laddade af elektricitet, men på de frusna telefonrådarna, som frökarna hallå i, sitta sparfvarna hungriga och vänta.

Barnen skraita omkring pepparkaksbocker och saluståndsgummor på Stortorget, granskogen har manöver på Norrmalmstorg, och polis-konstaplarna bli trängda på alla sidor. Genom landets städer ropa skyltfönster och brådska människor: Bereden väg, väg!

Och inomhus! En sista kraftansträngning på julaftonens förmiddag, och äreporten står där upprätt och grön. Sista spadtaget på vägen, sista stenen i porten! Flaggan är fast i julgranens topp, och grytan står färdig med glimmande spad på spishällen — spishällarna. Allt detta jäkt och slammer på vägar och gator, i butiker och källare, salar och kök, det tystnar för helgsmålsringningen, och klockan slår tolf. Vägar äro breda, och julklockorna sjunga öfver dem, Kirunavaara tiger i halfdager och slätten lyssnar i snö.

Nu komma den stilla hemlyckan och barnens ängel farande vägen fram. Tystnaden hörs så mäktig efter bullret. Hednatiden, medeltiden, vår tid är där. Evangeliet är där med ängelsång öfver Judaland och hednaland och Luthers och Wallins psalmer. Och de kristna orden smälta samman med det hedniska skenet från julbrasan, medan den, trots sitt halft katolska namn, odöpte Tomte-nisse gläds åt gröten och smörklicken på logtröskeln.

Här får allt plats, porten är vid.

Jag skulle vilja säga mycket om den förtätade stämningen kring vaxljusen i det gamla Sveriges hem. Det var något visst i ljuset och skuggorna i den gula halmen på golfvet och kvällmörkret i de blyinfattade, gröna fönsterrutorna, hvilket vår tid har svårt att förstå. Där var ännu något af blotens svarta och röda skrämme och bön i sinnena. Julen var för dem ej endast en fest med mat och hvila, den var ej endast en kristen minnesdag, den var en högtid, som hade djupare rot i deras eget land, deras eget blods mark och källor. Sagen och de döda rörde sig bakom den hvita julduken och ärfdasilfret på öfversta karhyllan, från bonaderna tittade helgonen ned på såkakorna och julhögar på bordet, och ute i natten gingo årsvandrarna under mäktiga stjärnor.

Men nuet och framtiden lefde med i stugan. Allt hvad dyrt och kärt folket hade skulle utställas och signas af det heliga julljuset, åkrar och sjöar, lycka och olycka, lif och död voro närvarande i rummet, och ödet flög med obegripliga kalla ögon öfver släktrådet.

Det kan ej bestridas, att julen i många hem mistat sin mytiska glans. Den nya tidens jänsande idébrygder ha slagit en hel del männi-

skor åt hufvudet och omtöknat deras syn, så att de ej kunna se vägen, som de gå på, träden, som ge skugga. Andra skäl finnas också. Vid den egna ärfda härden skola alltid minnena och aningen få lif, fylla hemmet med sin andedräkt och ge den gamla äkta stämningen. Och vid vår gemensamma, stora, ärfda härd skall julen alltid lysa. Den är ljuskronan, som en gång hvarje år hänges upp och tändes i det svenska långskeppet, tändes öfver Sveriges land, den är Vintergatan, som går genom seklernas nätter full af stjärnor och ljusdunkel.

Äfven för oss äro julens portar vida. Många goda julseder lefva kvar eller ha omplanterats i den nya kulturen, och nya ha slagit rot. Julruskan är inflyttad och full af ljus. Bonadernas bilder ligga inbundna på bordet. Andarna längta hem, samlas — ordet hem har en särskild klang och makt vid denna högtid. Hvad tänka de människor, som då måste bo under främmande tak, de bortglömda, de utstötta? —

Här ett stort kapitel. Jag nämner endast öfverskriften: Ensamma röster, som sjunga svenska julpsalmer i det fjärran Amerika.

I tusen grå och röda stugor i vårt land lyssnar modern den kvällen efter steg, när hon tänder ljusen. Hon känner plötsligt igen en röst, som hon ej hört på tio år, tjugo år, hon ser ögon — låter tändstickan brinna, tills den sveder henne på fingrarna och bara lyss, ser.

I tusen andra hem mötas kära anförvanter, mödrar få sina barn tillbaka, fäder sluta en förlorad son i famn.

Hjärtats portar slås upp. Hästen i spiltan, sparfvarna på taket få julkost. Barnen få bära hvar sin korg med korf och doftande bröd till ett fattigt hem. De späda, fina händerna fattas af gamla, skrynkliga. Dessa händer äro kontakter, som sluta ledningen för julens oöfverbara fluidum af varmt ljus, en lång ledning genom allt Sveriges land — städerna, bygderna, samhällslagren — — När lyktorna och fönstren börja lysa öfver snön, skyndar julboken omkring med sina klappar till stora och små. En ström af arbete och tankar forsar ut öfver julborden.

Se på barnen, hur deras ögon stråla!

Ha dessa gåfvor olika tal och olika färg och klang i rika hem och fattiga, kommer hastigt julens ängel — ännu med halm från krubban i Betlehem på vingarna — och jämnar — åtminstone för barnen — ut skillnaden. Han sjunger julnattens ord, som har en renare klang än själfva guldets, lika i alla de små öronen, tänder samma syner af undran och lycka i alla de späda själarna — både prinsessans i Slottet och lille Viggs på Heden.

Och julkvällen i den slutna familjekretsen!

Jag behöfver ej, vägar ej säga något om detta. Hvertenda ord om julen talar själf, bär något af vårt barndomshem med sig, är ett ackord i julsången. Vida portar, höga hvalf.

Och färden till julottan! Väl ha många af de tjärbloss, som sprakade i natten öfver snö och sockendräkter, slocknat, men fönstren och lyktorna och kyrkornas ljus lysa klarare genom bjällerklängen och kyrkosången än förr. Det är ljusare i de svenska hemmen och kyrkorna. Det är, vill jag hoppas, också ljusare i själarna. Vi ha ännu röken af människoooffren och kattarebålen kvar öfver jorden, men allt närmare vårt land, allt klarare i våra hem och kyrkor, allt längre in i vår vilja och våra föreställningar skall skenet af ljusens evangelium tränga, budskapet om frid på jorden.

MATTS MAGNI GRANSTRÖM.

Ärade husmödrar!

De som köpa utaf

Rosenfors hafregryn och Hafre-Sundhetsmjöl

få alltid full valuta för sina penningar. Tillverkas under läkarekontroll och erhålles uti alla välsorterade speceriaffärer.

Partilager i Stockholm hos Aktiebolaget Wahlund & Grönblad.

Vördsammast Aktiebolaget Rosenfors Bruk & Nya Valekvarnar, Rosenfors.

En femtioåring.

DET ÄR NU några år sedan en liten gosse på en gammal västgöttagård under veckorna före jul satt och sysslade med hemlighetsfulla och högviktiga ting, så högviktiga, att t. o. m. det dagliga krigstillståndet med mormors kalkonflock reducerades till en obetydlighet.

Pappas julklapp måste ju afsändas redan i november för att hinna ända till Indien i tid, så den var ju, dess bättre, redan undanstökad; men så var det mormor och mostrarna och framför allt tant Alma, som skulle lyckliggöras till julen.

Svårast var det med besagda tant! Allt hvad undertecknad, hvilken hade förtroendet att fungera som smakråd, föreslog såsom lämplig julgåfva åt henne, underkastades den mest ingående och nedgörande kritik. Intet var bra nog och intet tillräckligt fint för att kunna duga, men sent omsider hade jag emellertid det nöjet att kuvertera en praktfull collier med tillhörande armband, alltsammans konstnäsligt utklippt i det styfvaste och vackrast fasonerade guldpaper, som stod att erhålla, och förse omslaget med utskriften: Fröken Alma Persson, Hudiksvall.

Denna lilla episod stod just nu så lifligt för mitt minne, då jag tänkte skriva några rader till Alma Perssons porträtt på hennes 50-årsdag den 26 dennes. I all sin obetydlighet är den så innerligt karaktäristisk för hennes förhållande till de små. När det gäller henne, är intet godt nog, och jag erkänner villigt, att jag själf i närvarande stund är besjälad af samma känsla.

Alma Persson, som är född den 26 december 1860 i Allerum, tillhör en gammal skånsk släkt, hvilken i flera generationer varit bofast i Helsingborgs omnejd. Hon erhöi en synnerligen gedigen skolunderbyggnad vid en samskola, som förestods af den framstående pedagogen, numera prosten i Grönby, N. J. Gislander. Efter avslutade förberedande studier beslöt hon att ägna sig åt uppfostrarekallet, till hvilket håg och naturlig fallenhet hänvisade henne, och genomgick därför folkskolläroinneseminarier i Skara. Genom sina älskvärda och tilldragande personliga egenskaper och sin rika begåfning kom hon redan från början att intaga en synnerligen framstående plats inom kamrateringen, och blef snart medelpunkten i vår krets, den till hvilken vi alla med beundran och tillgifvenhet sågo upp.

Efter aflagd examen erhöi den nyexaminerade lärarinnan förordnande att uppehålla platsen vid en folkskola med därmed förenad aftonskola för gossar i en af Västergötlands städer. Af eleverna i denna senare voro en stor del nästan fullväxta, med utpräglad ligapojkstyp, hvilka nog i början sökte göra lifvet så surt som möjligt för den unga lärarinnan. Genom klokhet och uthållighet och genom sin respekt och aktning bjudande personlighet samt genom sällspord förmåga att hos sina elever framlocka deras bästa egenskaper lyckades Alma Persson af denna hop gaminer, till allmän förvåning och alla elaka spådomar till trots, dana en fullkomlig mönsterklass.

Detta lyckliga resultat fäste redan tidigt en del intresserade skolmäns uppmärksamhet på den unga lärarinnan och man började till hennes verksamhet knyta framtida förväntningar, hvilka icke heller kommit på skam.

Under närmast följande år verkade Alma Persson såsom lärarinna vid Lidköpings Elementarskola för flickor. Därefter flyttade hon 1889 till Hudiksvall, hvarest hon samma år erhöi ordinarie anställning vid stadens folk-

FRÖKEN ALMA PERSSON.

skolor, och i denna stad har hon sedan dess varit bosatt och verkat.

Besjälad af den största entusiasm för sitt kall, har hon vid sin undervisning uppställt såsom mål att af de unga skapa ej blott kunskapsrika människor, utan äfven fullödiga karaktärer, rustade att efter skoltidens slut möta lifvets allvar. Att detta arbete för en person med Alma Perssons känsla af ansvar varit mycket kräfvande, säger sig själf. Hon har dock haft glädjen se sina bemödanden ofta krönas med framgång och af forna elever motaga många bevis på förståelse och tacksamhet.

Det ligger i sakens natur, att en person, med Alma Perssons begåfning ej gärna kunnat undgå att blifva anlitad i offentliga värf. Så är hon bland annat invald såsom medlem af Hudiksvalls skolråd och fattigvårdsstyrelse och nu senast äfven uppsatt som stadsfullmäktigekandidat därstädes.

“Föreningen för kvinnans politiska rösträtt” har i Alma Persson med sin framsynta blick en hängifven förkämpe. Vid flera kvinnokongresser såsom i Gefle, Örebro m. fl. städer har hon varit Hudiksvallskretsens ombud, och har såväl offentligt som enskildt med framgång verkat för föreningens syften.

Då Alma Persson nu fyller 50 år, söka sig förvisso från skilda delar af landet många välönskningar fram till det trefna och af en fint odlad personlig smak präglade lilla hem, där hon, ungdomligt spänstig och föga minnande om en 50 åring, residerar. Jag vet ock, att jag gör mig till tolk för mångas kärleksfulla tankar, då jag på hedersdagen tillönskar henne: “Må du länge, länge än lefva och verka ibland oss!”

ZELMA LUNDBLAD.

Mannen som aldrig firat julafton.

Af Waldemar Svahn.

JAG HADE gäspat igenom hela julaftonen hos släkten. Mot vanligheten hade det blifvit ganska sent innan uppbrottet. Hoppet om en automobil tröstade mig emellertid. Men det gick den här gången som det brukade i dylika fall. Just när man bäst behöfde ett åkdon var det omöjligt att få tag i något. Man svarade icke ens på uppringningen till droskstation. Besynnerligt! tänkte jag, men försiktigtvis sade jag icke något af rädsla för de allmänna, men bistra reflektioner, hvarmed den älskvärda anförvant, som var min gifna förpliktelse efter alla släktkonvent, brukade beledsaga mina oskyldiga funderingar öfver hvardagsföreteelserna. När vi kommo ut på gatan, hon surrad i kappor och sjalar och jag småhuttande i min pälsbrist, behagade tant Alice uttrycka sin lifliga förtjusning öfver vädret. Jag instämde. Min taktik är förresten orubbligt densamma, när ödet för oss samman. Jag undviker ängsligt de minsta meningsskiljaktigheter. Skulle hon förklara sig älska jordbäfningar öfver allt annat i denna värld, vore jag genast färdig att biträda denna åsikt, och ingen makt i världen kan förmå mig att taga ungarlivet i försvar.

Vi stå alltså på den mest fredliga krigsfot med hvarandra, och i denna sinnesstämning arbetade vi oss nu Strandvägen framåt mot en piskande nordost. Mina ögon späjade oupphörligt efter ett åkdon, men inte ett enda hjul stod att upptäcka.

Tant Alice bodde på Grefgatan i ett af de första husen. Vårt afsked andades den vanliga beväpnade hjärtligheten. Jag stannade emellertid på hennes begäran så länge utanför porten, att jag kunde konstatera, att hon icke föll offer för en dold individs lömska anslag. Sedan började jag raskt fortsätta gatan uppåt. Jag bodde på Kommendörgatan och hade alltså en ganska god bit kvar.

Det slog mig nu plötsligt, att jag ända sedan jag skildes från mitt sällskap icke mött en enda lefvande varelse. Inte ett ljud, inte en knäppning hördes på den dödsstilla gatan och alla fönster gapade mörka ned på mig. Besynnerligt! Hade det hunnit bli så sent. Jag såg på mitt ur. Det hade stannat. Enligt min beräkning kunde dock klockan icke vara mer än på sin höjd ett, och under sådana omständigheter var det ju rent oförklarligt, att staden hunnit lägga sig till ro, isynnerhet om man tar i betraktande, att det var julafton.

Denna omgifningens tystnad förvånade mig dock icke så mycket som frånvaron af mina egna steg eko. Hur kunde det hänga ihop? Jag stannade, gick så några steg, intensivt lyssnande. Samma kvalmiga ljudlöshet. Om jag haft galoscher, kunde ju möjligen saken förklarats på något sätt, men nu gick jag i tjockbottnade blankskinnsskor, hvilka brukade nästan sjunga mot stenläggningen i vanliga fall. En sådan märkvärdig natt! Det var som om en mörk, tät matta lagt sig öfver hela den sofvande staden, smugit sig in i hvarje hörn, täckt hvarje fönster, kvävt hvarje ljud. Hade manne en af dessa döda timmar slagit ned öfver jorden? En af dessa andlösa, heliga timmar, om hvilka gamla legender tala. Då hela jordmaskineriet stannat, då alla armar domnat, alla viljor stelnat och hela naturen bara ligger och lyssnar tigande. Hvarför gick då jag här ensam och spökade? Lefde jag eller var jag kanske död?

I detsamma hörde jag steg bakom mig.

En God Jul

och

Ett Godt Nytt År
tillönskas hjärtligen Iduns alla
läsare och vänner.

**KÖP KOCKUMS
HYGIENISKA**

Utvändigt blå, invändigt hvita
PANSAR-Emaljerade GRYTOR.
Starka. Prisbilliga.

Cerebos Salt

är omsorgsfullt packadt för att vid framkomsten vara i fullgodt stånd.
Generalagent: Gustaf Clase, Göteborg & Stockholm.

Hastiga, men liksom släpande steg. Först erfor jag en upplifvande känsla af att icke vara ensam. Men så småningom började jag känna mig orolig och beklämd. Det låg något så olycksbådande i det där tassande, rofdjurslikt smygande ljudet bakom mig. Säkert hade den där människan afsikt att hinna upp mig. Dumheter, lugnade jag mig åter, det är naturligtvis en försenad nattvandrare, hvilken liksom jag är angelägen att komma hem så fort som möjligt. Rent instinktivt vek jag af in på en sidogata. Den var om möjligt ännu dystrare, gick i backar och krokur och lyktorna flämtade på onaturligt långa afstånd från hvarandra.

Tyst! Han hade följt efter. Nu kunde jag icke motstå min nyfikenhet längre utan vände mig om. Min blick snuddade i den osäkra belysningen vid en gestalt insvept i en vid kappa, men i detsamma sjönk uppenbarelsen ned i husväggens mörka skugga och jag hörde bara de snabba, hasande stegen. Antingen går han i tofflor eller också har han för stora galoscher, tänkte jag.

Det växande obehaget påskyndade mina steg. Jag var nu alldeles öfvertygad om, att karlen ville mig något, men äfven om han icke hade ondt i sinnet kände jag mig icke hågad att byta ord med denne uppdykande nattvandrare. Med den förföljdes oro vek jag hastigt vid nästa hörn. Om en stund hörde jag åter stegen bakom mig. Saken var alltså klar. Skulle jag nu stanna och invänta den mystiska figuren för att göra slut på jakten eller borde jag helt lugnt fortsätta vägen hem? Som gatan jag nu kommit in på föreföll om möjligt ännu dystrare än de föregående, beslöt jag mig för det senare. Det kunde ju också hända att en poliskonstapel påträffades lite längre fram och det gaf ju alltid en viss trygghet. Under tiden sökte jag för att liksom skingra den förföljande tanken räkna de matta ljuspunkterna, hvilka fladdrade och flämtade i två parallella linjer framför mig, men hvarje gång jag hann till tio, tycktes de smälta ihop till två ensamma signallyktor, som först blinkade så förhoppningsfullt men sedan hänfullt började draga sig allt djupare och längre in i mörkret. Under tiden närmade sig de tassande stegen allt mer, oakadt jag tyckte jag ideligen förlängde mina egna.

Ändtligen Kommendörsgatan! Men fortfarande icke en skymt af ett annat lefvande väsen. Hur kunde detta hänga ihop? Mannen i kappan var nu så nära inpå mig, att jag tydligt hörde hur de fladdrande skörten klatschade kring hans ben. Jag brukar hvarken vara rädd eller vidskeplig tack vare min skeptiskt filosofiska läggning, men nu kände jag allt tydligare, hur jag mot min vilja isades af en växande skräck och hur det snörde ihop sig inom mig af ångest. Om jag åtminstone haft en kapp! Men eftersom det var julafton i slutet på 1900-talet gick jag naturligtvis klädd i paraply. Beslutssam och modig måste man ju ändå visa sig. Därborta skymtade min port. Om en eller två minuter skulle förföljaren hinna upp mig. Alltså bättre förekomma än förekommas. Ännu ett par långa steg. Han var nu alldeles i hälarne på mig...

Då vände jag mig plötsligt om, hastigt, oföberedt. Jag kände en snibb af kappan flänga, öfver ansiktet, skymtade i det svaga dallrande ljuset från lyktan ett blekt skäggigt ansikte och så ett par ögon, som blixtrade till. I nästa sekund låg mannen i rännstenen. Hur hade det gått till? Hade han fallit och snafvat i förbluffelsen öfver min oväntade helomvändning eller hade jag under intrycket af min nervöst uppretade sinnesstämning gifvit honom en stöt så att han ramlat omkull? Hvad vet

jag? Nu låg han där emellertid, och jag skämdes, när jag såg, att det var en gammal man, som jag gått och jagat mig upp till rädsla för, en gammal man, som tycktes ha svårt att åter resa sig.

— Hur gick det? frågade jag. Ni måtte väl inte ha gjort er illa?... Jag rådde verkligen inte för... Det var inte min afsikt...

— Betyder ingenting, svarade främlingen med en underligt sträf stämma och ett uttal, som tycktes ha svårt att komma till rätta med svenska accenter... Betyder ingenting, upprepade han, men jag känner mig lite yr i hufvudet och bor min herre i närheten och har ett glas vatten åt mig, vore jag tacksam.

— Naturligtvis, svarade jag med denna obetänksamhet, som följer med ifvern att godtgöra något. Jag ångrade strax min beredvillighet men var för stolt att taga tillbaka erbjudandet. Och förresten — inte såg denne gubbe ut som om han funderade på något satt. Hans uppträdande föreföll visserligen en smula egendomligt, men det hade kanske när allt kom omkring en mycket enkel förklaring. Han verkade inte heller så kallad bättre tiggare. Den svaga belysningen hindrade mig visserligen att urskilja dräktens detaljer, men vid ett hastigt påseende såg den solid ut, ehuru kappan var ganska originell skuren och hufvudbonaden liknade en slags turban. Gubbar bli ju ofta med tiden lite vurmiga till och med i sin habitus. Men gamla män bruka dock inte kunna springa ifatt unga kraftiga ben efter en hetsjakt gata upp och gata ned. Denne tanke kom mig att haja till. Kanske när allt kom omkring skägget var löst och karlen en förklädd bof. Nåja, jag skulle vara på min vakt.

— Jag bor lyckligtvis bara en trappa upp, sade jag och fixerade skarpt den okände. Orkar ni gå utan hjälp?

Mannen i kappan nickade stumt.

Som huset var gammalt och värden hatade allt nytt fanns det inte nattljus i trappan, men jag hade en elektrisk ficklampa.

— Var god och gå förut, så skall jag lysa.

Min egendomlige gäst började långsamt stiga upp. Jag märkte nu, att hans rygg såg gammal och bruten ut som på en, hvilken hela sitt lif burit de tyngsta bördor. Men han hvarken stönade af ansträngningen eller tycktes ens bli andtruten.

— Tillåter ni att jag behåller min kappa på, frågade han då vi kommit in och jag tändt min skrifbordslampa, ty icke ens inne i våningen fanns det elektriskt ljus. — Jag är en smula ömtålig, tillade han med ett egendomligt leende... Mina ögon äro icke heller vana vid ljus, skyndade han att förklara, då jag gjorde min af att flytta lampan till midtbordet.

Jag började åter känna mig obehaglig till mods, men frågade skenbart lugn med mekanisk artighet om min gäst behagade något i vattinet — konjak kanske?

Gubben skakade långsamt på hufvudet och gjorde med handen en egendomlig afvärande rörelse, som förbluffade mig genom sin plastiska fullkomlighet och dess nästan talande uttrycksfullhet. Hvar hade jag sett den förut! Var det på en af Rafaels stanzer eller kanske hos Leonardo?

Min besynnerlige nattgäst läppjade endast på glaset, som jag räckte honom, men han tackade med en förbindlig högdragenhet, som ytterligare förvirrade mig. Sedan sjönk han ned i en stol och slöt ögonen likt en som dödstrött hunnit sitt mål.

Hvem var han? Hvar kom han ifrån? Som han satt där i min mjuka skinnfåtölj, till hälften uppslukad af mörkret, var det som om en länge sedan försvunnen tid manat fram en

skugga, hvars ursprung och ålder jag dock icke kunde bli klok på. Dräkten, den vida tjocka kappan, påminde om ett mellanting mellan en munkkåpa och en af dessa vida resrockar, som renässansens köpmän buro, medan den turbanliknande mössan af något ovanligt pälsverk mera förde tankarne på orienten. Ansiktet med sina starkt markerade drag syntes mig både bekant och främmande, men det låg öfver det hela en marmorstelhet, som verkade beklämmande. Förgäfvos sökte jag åno uppmätta främlingens ålder. Det föreföll mig som om ansiktet hvarje ögonblick förändrades på något sätt. Dragen bibehöllo visserligen sin statuariska orörlighet, men det var som de oupphörligt omväxlande belysts och skuggats af reflexerna från ett ständigt rinnande, glittrande vatten.

Jag kände mig allt mer beklämd af det hemlighetsfulla, som sväfvade kring denna besynnerliga figur.

Tystnaden låg grafiskt djup öfver rummet. Till och med pendylen på min gamla byrå hade upphört att andas med sitt lugnande tick-tack. Jag skulle velat bryta den kväfvande stillheten med den mest vardagliga fras för att få slut på spökstämningen, men min tunga klubbade fast vid gommen, och då jag sökte resa mig, hängde benen centnertunga fast vid golvet.

Det var liksom allt väntade på något — ett förlösande ord, en plötslig uppenbarelse af en brytande makt.

Plötsligt kände jag gubbens ögon riktade på mig. Liksom ansiktet tycktes de trots sitt stelt stirrande uttryck, oupphörligt förändra uttryck. En hel skala af oförklarliga känslor växlade hastigt som de färgade glasbitarne i ett kaleidoskop.

— Att säga mitt namn, började han, och den sträfva liksom utslitna stämman med de främmande accenterna fyllde rummet, skulle föga båta. Ingen nu lefvande känner det. Ja, det ligger begrafdt bakom den tid, då eder almanacka började... Men *hvem* jag är vill och måste jag berätta.

Så hör då.

Jag var den, som spottade på korset, då Jesus af Nazareth uppgaf sin anda.

Stilla! Stilla! Tro icke, att jag är någon irrande dåre, en vagant och narr eller en mar-dröm i din hjärna... Jag är en död och begrafven, men en förbannad, som burit mitt straff genom tunga sekler, men nu hunnit mitt mål befrielsen...

Jag sade, att jag spottade på det heliga korset, detta kors, på hvilket vi spikat förlåtelsen för världens synder... Så länge jag lefde bar jag till straff på min rygg ett blodrött kors. Människorna sågo det icke, men hvarje steg jag tog måste jag släpa samma tunga börda som Han, hvilken tvingades bära sitt eget kors till hufvudsalleplatsen. Men han bar det med det saliga hoppet och den ljusa förklaringen på sin panna, under det jag gick min väg fram med den förbannades tyngd mellan mina axlar. Min botgärning slutade dock icke vid dödsrikets port. Den har förföljt mig genom tiderna. Den har kört mig upp ur grafven hvarje människoår den natt, då människosonen föddes, och jag har dessa heliga timmar vandrat omkring, prässad af en börda så tung, att eder korta tanke icke förmår fatta det. Ty med svidande rygg och sviktande knän har jag burit på *alla de onda tankar, som julens frid stängt ute*...

Hvart hundrade år — ett blixtrakt ögonblick i evighetens tideräkning — har Förbarmaren beredt mig en utväg till förlösning, men denna springa till befrielsens ljus har varit så trång, att den gifvit mig mera hån än hoppets tröst. Ty så lyder min dom:

Hvarje husmoder Barngarderoben
bör
prenumerera på
Pris för helt år 3 kr.: halft år
kr. 1:60. Lösnummer 30 öre.

Hvarje sömmerska
likaså.
12 häften årligen.

PERLSALT

har sin användning utom i hushållet och vid bordet, äfven för värden af tänder och hals.

**A.-B. FUKTRITT BORDSALT,
Sundbyberg.**

Hvart hundra år i den natt, då Messias tog ett människobarns skapnad, sänkes öfver jorden en helig timma, då allt hvad lif heter håller andan, då alla ljud kvävas, då jordaltet sänker sin nacke i tyst bidan, då till och med mörkret tiger. En enda mänsklig varelse är det dock förunnadt att med sina sinnen insupa denna heliga tystnad, som är den allsmåttiges röst.

Stöta dina fjät ihop med denne utvalde, som vandrar i norr, söder, öster och väster efter den outgrundliges vilja och du af honom får dina förbannade läppar fuktade af jordens vatten, är din bot fullgjord och du kan därefter sofva din sömn i frid!

Unge man! För åtta sekler sedan korsades min väg i en libysk öken af en varelse, som räckte mig att dricka ur ett kärl af kamelhår, och jag tyckte då att ljuset öppnade sin famn för mig men i nästa ögonblick tryckte förtviflan mitt hufvud till jorden. Ty det var icke en människa med blod i sina ådror, utan min kamrat i förbannelsen, den rastlöst irrande som människorna kalla Den vandrande Juden... När han kände igen mig, olycklige, vände han bort sitt hufvud, och hans steg dogo hän med den klagande öken vinden...

Fyra hundra år därefter vandrade jag på den stora staden Londons gator, och de oändliga raderna af tysta hus tryckte ned mig i ödslig och hemsk förtviflan.

Då ekade det plötsligt af klingande stål mot stenarne och en pansarklädd man trädde emot mig. Stammande, sliten mellan hopp och bäfvan, framställde jag min bön om några droppar vatten, men med ett hänskratt drog han svärdet ur slidan och jagade mig med flata klingan ifrån sig.

Sedan har jag stapplat omkring fyra Guds timmar efter hvar andra utan att möta blicken, som siar om befrielse, till dess jag denna natt funnit dig, du sena tiders barn, som dömt dig själf att flytta korset från mina axlar till dina.

Den gamle reste sig. Hans gestalt tycktes växa. Ansiktet liksom fjällades af och förnyrades, och när han sträckte ut sin arm, var det en ung mans arm, och kring handlofven blänkte en ring af guld.

— Ty vet — hans röst blef hotande och mörk — att min befrielse är ditt fängsel under bannet. Vattnet, som du nyss räckte mig, be-seglade ditt öde.

Se där, tag din vandringsmantel, olycklige! Förlamad och nästan bedöfvad af skräck kände jag den tjocka kappan kastas öfver mitt hufvud. Golfvet tycktes sjunka under mina fötter. Min hand famlade efter ett stöd och — jag vaknade nästan halfväfd af täcket som jag trasslat in mig i.

Men genom fönstret lyste juldagsmorgonens klarhet öfver ett skinande täcke af nyfallen snö.

Glöm ej

att i god tid förnya prenumerationen

och använd därvid postprenumerationsblanketterna som medföljde förra veckans nummer.

FRU WILHELMINA SKOGH.

DIREKTÖR N. TRULSSON.

När fru Skogh afgick.

DET VAR i Grands vapensal det skedde officiellt, sedan dagspressen under någon tid visat den framstående affärskvinnan uppmärksamheten att i spalterna peta henne från direktörsstolen. Hon själf som stor intressent hade kallat sina meddelägare till rådslag, då på samma gång efterträdaren i verkligheten skulle tillsättas. Han hade ju predestinerats till posten, så att åtgärden blef så formell som möjligt.

Hvilka tankar som kommo och gingo under direktorisens präktiga panna nu, då hon för sista gången som sådan var värdinna för sitt eget företags stämma, är ej godt att säga. De flesta voro redan komna, då hon inträdde i salen, där så många ståtliga fester hållits under hennes egid. Iklädd en magnifik dräkt hälsade hon storfinansiärer, ämbetsmän, officerare, med samma lugna värdighet som en drottning. Så en liten privat öfverläggning å part åtföljd af energiska blickar och rörelser med hufvudet. Förhandlingarna gingo flott undan, som fallet är då tråkiga formaliteter undanstökas. Styrelsens ordförande avslutade sin redogörelse för åtgärderna vid Royalköpet och tackade den verksamma kvinnan för hennes arbete i bolagets tjänst. Affären hade ej varit lukrativ, det var sant, men därför kunde ej fru Skogh lastas. Det allmänna erkännandet och instämmandet fick en liten spricka, då en aktieägare anmälde sin reservation "till det sista uttalandet". Samme föreslog med demonstrativ raskhet dir. N. Trulsson, den öfver hela Europa kände chefen för Hotell Kaiserhof i Berlin, som efterträdare, och sedan några "ja" mumlats föll klubban, och allt tvifvel klämdes ihjäl. Fru Skogh härskar hädanefter blott inom villa Forestas murar, dit sextioåringen, hvilken äfven som sådan i dessa dagar varit föremål för mycken hyllning, drager sig tillbaka efter ett väl utfördt lifsvverk.

SENECA.

En vädjan för de vanvårdade barnen.

SVENSKA FATTIGVÅRDSFÖRBUNDETS barnavårdsbyrå i Stockholm torde icke behöfva någon rekommendation hos våra läsare, därtill är dess verksamhet för ingående skildrad i Idun. Vi erinra endast om vårt samarbete med byrån för att förmedla hem åt de hemlösa barnen i de barnlösa hemmen. Då nu barnavårdsbyråns nybildade ekonomistyrelse utfärdat en vädjan till allmänheten att på olika sätt stödja arbetet bland barnen, tro vi att det helt visst skall vinna gehör bland alla som ömma för samhällets minsta, de vanvårdade barnen.

SVENSKA FATTIGVÅRDSFÖRBUNDETS barnavårdsbyrå i Stockholm, hvars verksamhet i främsta rummet riktats på de tyvärr talrika, ofta upprörande fall af vanvård bland barn, hvilka ligga utom området för den allmänna fattigvården, har under sin treåriga tillvaro sett sin verksamhet så väsentligt ökad, att den icke i längden kan på tillfredsställande sätt uppehållas utan stöd af allt flera samhällsmedlemmar, som behärta barnens lidande och nöd.

Hvad som här främst kräfvat är liksom i liknande fall ökat penningemedel men därjämte i icke mindre grad ökad personligt intresse för arbetet. Redan nu hafva en del varmhjärtade personer åtagit sig att blifva vårdare eller förmyndare för af Barnavårdsbyråns omhändertaget eller öfvervakadt barn. Allt flera sådana personliga insatser kräfvat. Det ligger i öppen dag att ingen form af hjälp är mera angelägen än denna.

Vi vända oss därför till för barnens väl intresserade män och kvinnor med en varm uppmaning att bistå oss i vårt arbete, och vi inbjuda dem att såsom ledamöter ansuta sig till Svenska Fattigvårdsförbundets Barnavårdsbyrå

1) genom att åtaga sig förmyndare- eller vårdarskap för det barn barnavårdsstyrelsen utser, utan någon med detta åtagande förbunden skyldighet att bestrida kostnader för barnets fostran och vård,

2) eller ingå i Barnavårdsbyråns antingen som understödjande ledamot med skyldighet att årligen redovisa ett belopp af minst 10 kronor, i hvilket må inräknas årsafgiften från enskilda passiva medlemmar, som genom understödjande medlem vunnits för inträde i byrån.

3) eller såsom passiv ledamot med skyldighet att erlägga en årsafgift af 3 kronor,

4) eller slutligen såsom ständigt ledamot, hvilken en gång för alla betalar minst 100 kronor.

Anmälningar, årsafgifter och gåfvor till verksamheten mottagas med tacksamhet å Barnavårdsbyråns, Kornhamnstorg 51, kl. 10—2, samt af en hvar af under-teknade, hvilka äfven tillhandahålla teckningslistor för dem, som vilja främja Barnavårdsbyråns verksamhet genom att anskaffa nya ledamöter.

Stockholm i december 1910.

Barnavårdsbyråns ekonomistyrelse:

Ch. E. von Oelreich, ordförande, Kommandörsgatan 27, Hildegard Elliot, f. Stråle, Engelbrekts-gatan 19, Ruth von Essen, f. Wallenberg, Parkudden, Ellen Isberg, f. Lundquist, Djursholm, Andrea Kleen, f. Gram, Saltsjöbaden, Rosa Reuterswärd, f. von Ungern-Sternberg, Birjer Jarlsgatan 18, Wendela Rossander, f. Forsgrén, Villagatan 17, Julia Svedelius, f. von Heijne, Odengatan 42, Alfhild af Ugglas, f. Wallenberg, Blasieholmsgatan 4 B, Edmond Carlsson kassaförvaltare, Narvavägen 22.

I förestående upprop instämma:

Ivar Andersson, med. dr, förste stadsläkare, A. R. Backlund, med. dr, sundhetsinspektör, Albin Lindblom, fattigvårdsinspektör, Frans von Schéele, professor, folkskoleinspektör, Emil Sundberg, justitieråd, ordförande i Stockholms fattigvårdsnämnd.

VÅR INTERIÖR från F. K. P. R:s karamellbod ger någon föreställning om hvad, som där bjöds publiken, men däremot icke om det gula solsken som fyllde lokalen midt i det grå decemberrusket. Affärerna gingo förträffligt och med glada hjärtan och ett vackert öfverskott stängde säljarna sin bod.

PÄRMAR

till IDUN 1909 och föregående år

tillhandahållas till följande priser: Iduns pärmar, röda med gultryck kr. 1:50 Iduns romanbibliotek, röda eller gröna 50 öre. Iduns Hjälpreda, röda eller gröna 50 öre. Kunna erhållas i närmaste bokhandel eller direkt från Iduns expedition, om rekvisition och likvid i postanvisning insändes.

Salamander alla sorter. Enhetspris 15,— Dam- & Herr-Skodon Lyxutföring 18,—

Elisabeth Anrep-Nordin.

Anna Danielsson.

Ada Gustavson.

Frida Hjertberg.

Sigrid Holm.

Ninni Huldt.

Anna Karlsson.

Thyra Kullgren.

Maria Kvist.

Anna Lundqvist.

Gulli Petrini.

Selma Svensson.

Våra kvinnliga

STADSFULLMÄKTIGEVALEN i landsorten visa alltefter som de framskrida på ett lifligt intresse å de flesta orter att få kvinnorna med. Rekordet torde vara slaget af Gefle, som nu har icke mindre än tre kvinnliga stadsfullmäktige, valda af resp. de moderata, de frisinnade och socialdemokraterna. Dagligen ingå nya underrättelser om att kvinnor blifvit valda och i dag kunna vi meddela porträtt af icke mindre än 12 nyvalda kvinnliga stadsfullmäktige.

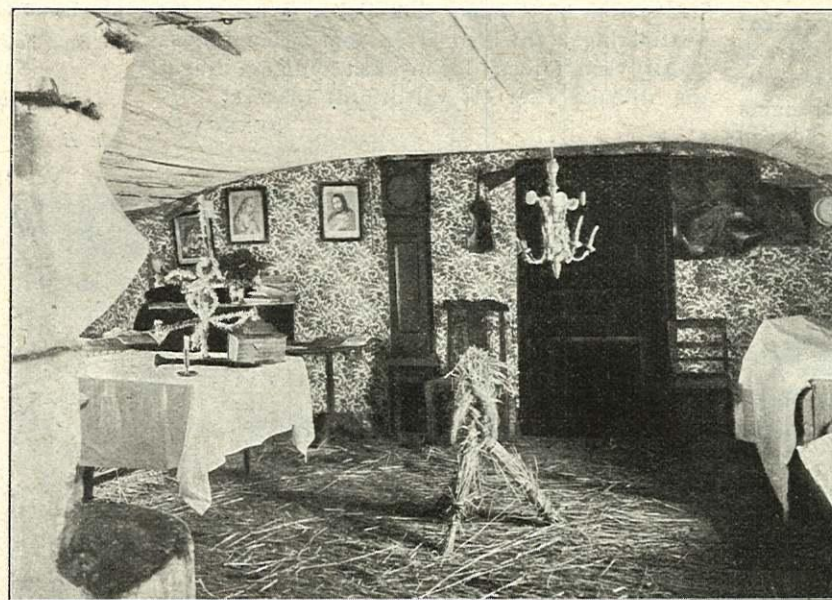
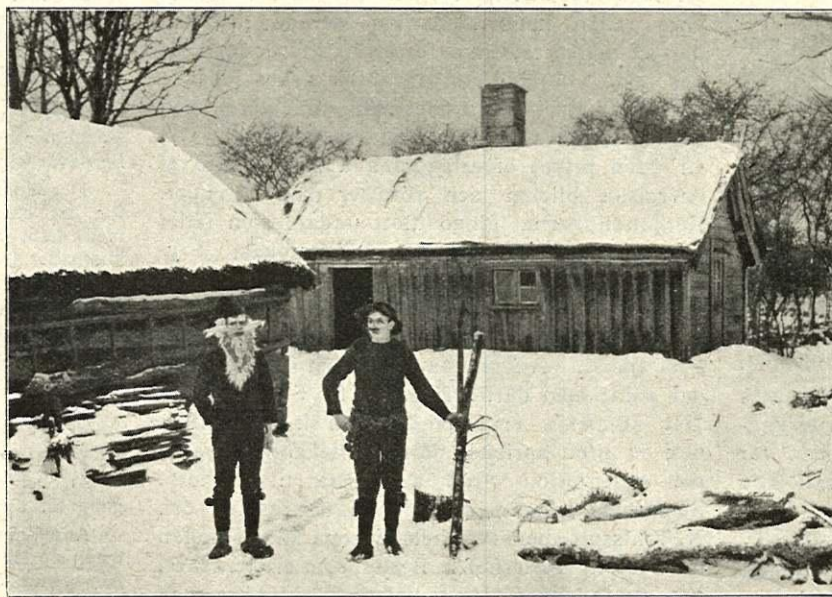
Fru *Elisabeth Anrep-Nordin*, vald på reformvännernas lista i Vänersborg, är föreståndarinna sedan många år för Drottning Sophias stiftelse (Skolan för blinda döfstumma dörstades). Hennes välsignelserika arbete där är i Idun skildrad af greffe Robert Mörner.

Fröken *Anna Danielsson*, vald af de moderata i Kalmar, är föreståndarinna vid Elementarskolan för flickor därstädes. Hon har företagit studieresor i Nordamerika och är medlem af Centralstyrelsen för Flick- och samskoleföreningen.

Fröken *Ada Gustavson*, vald af de frisinnade i Nyköping, har verkat som lärarinna i samhället sedan 1891. Hon har varit med i arbetet för kvinnans politiska rösträtt sedan dess början och är nu ordförande i Nyköpings F. K. P. R.

Fröken *Frida Hjertberg*, moderat, är föreståndarinna vid Sigrid Rudebecks skola i Göteborg. Hon är känd som auktoritet i skolfrågor och medlem i ett flertal skolstyrelser i Göteborg.

Fröken *Sigrid Holm* i Luleå, lärarinna vid Elementarläroverket för flickor, var uppställd af bägge partierna i staden, borgerliga reformföreningen och den föränade vänstern och valdes med den högsta röstsiffran 11,971 röster. Hon är varm nykterhetsvän, ordförande sedan många år i en kvinnlig nykterhetsförening och har hållit föreläsningar i nykterhets-, sedlighets- och djurskyddsfrågor.

Gamla utdöende julseder.

FOTOGRAFEN GUSTAF EWALD i Herrljunga har sändt oss ofvanstående tvenne fotografier, som ha sitt stora intresse, då de framställa ett par gamla svenska folkliga julseder, som ännu kvarleva på insändarens bygd, men helt visst inom kort komma att tillhöra det som flytt. Den öfre bilden återger ett par s. k. "Lussegubbar" vid en gammal bondgård, ett par utklädda ynglingar som tidigt på Luciadagens morgon gå från gård till gård och bjuda på förtäring. Den nedre framvisar interiören af en gammal stuga med julhalm utbredd på golvet.

stadsfullmäktige.

Fröken *Ninni Huldt* är lärarinna vid läroverket för flickor i Strängnäs, där hon blifvit vald af de frisinnade. Hon är ifrig nykterhetsvän, och deltagar aktivt i arbetet, och är likaledes aktiv rösträttskvinna, skattmästare i Strängnäs F. K. P. R.

Fröken *Anna Karlsson*, Norrköpings första kvinnliga stadsfullmäktige, har i egenskap af värdare verkat inom fattigvården och är styrelsemedlem i F. K. P. R. Hon är affärskvinna och förestår en af sin fader grundad klädeshandel i Norrköping.

Fröken *Thyra Kullgren*, vald på de frisinnades lista i Göteborg, är biträdande föreståndarinna vid Kjellbergsska flickskolan och föreståndarinna vid det med skolan förenade lärarinneseminarier. Hon har gjort många pedagogiska studieresor i utlandet, är medlem af styrelsen för Göteborgs flickskoleförening och Flick- och samskoleföreningen, Göteborgs lärarinnors sjukhjälpförening m. m. och tillhörde bestyrelsen för det stora Nordiska skolmötet i somras; är särskildt intresserad för nykterhetsfrågan.

Fru *Maria Kvist*, vald af socialdemokraterna i Gefle, är känd för sitt arbete för tjänarinnékårens höjande. Hon har själf från sitt 15:de till sitt 25:te år arbetat som tjänstflicka. Hon är nu aktiv socialdemokrat.

Fröken *Anna Lundqvist*, vald af de moderata i Kristianstad, är en dugande och outtröttlig social arbeterska. Hon är den ledande kraften inom Kristianstads frivilliga fattigvård och medlem af den legala fattigvårdens styrelse och af Kristianstads skolråd.

Doktor *Gulli Petrini*, vald af de frisinnade i Växjö, har som bekant starka politiska intressen och har i tal och skrift sedan många år arbetat såväl för de frisinnade idéerna som för kvinnosaken. Hon är en af F. K. P. R:s mest kända och uppburna talarinnor.

Selma Svensson har i närmare trettio år arbetat vid folkskoleseminariet i Kalmar, där hon nu blifvit vald och är medlem af Kalmar stads skolråd.

Frälsta som

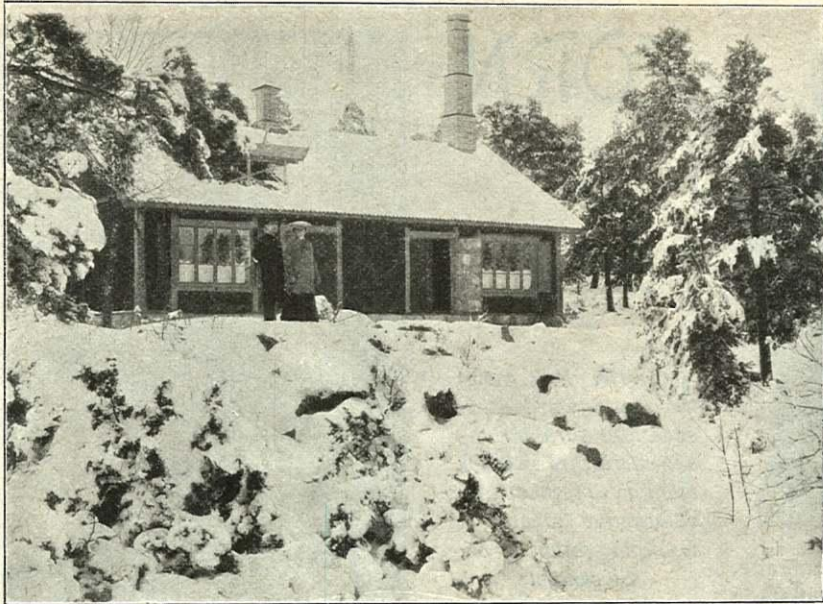
MAN HAR hört talas om gamla tiders svenskar, när de kommo hem från vandringsåren i främmande land, hur de medförde såsom en dyrbar skatt något utländskt fynd eller färdighet, som Alströmer hade med den första potatisen och den första moderna väfstolsmodellen, då han landade i Göteborg efter den hemliga färden från Holland. Så återvände också ett konstnärspär från stipendieresorerna i Frankrike och Italien för två år sedan till Sverige och medförde, förutom flera konstverk, äfven en svår och hemlig konst, som de lyckats förvärfva.

De två voro skaparen af Tors fiske, skulptören Anders Wissler och hans hustru fru Bess Wissler, född Östrand, och den konst de hade med sig var starkeldsbränningen, som hittills ännu icke blifvit öfvad i Sverige, under det att man särskildt i Frankrike är, om man så vill, i eld och lågor för densamma.

Men man hörde icke mycket af de tvenne starkeldsbrännarna de två första åren efter hemkomsten. Först skulle de välja en plats att bo och bränna på, det blef en skogsbacke nära Mariefred, och där byggdes så godt som endast med egna händer hemmet Solklinten. Där murades den första ugnen i Sverige för bränning af starkeldsgods — med reservation för hvad Rörstrand och Gustafsberg kunna ha i den vägen — och allt detta byggnadsarbete tog ett år. När hemmet var färdigt, började man ta itu med experimenten, och deras tid blef också ett år, till dess nu de båda konstnärerna tycka sig stå vid den verkliga kunskapens port.

— Men annat än nybörjare bli vi aldrig, säga de, som äkta konstnärer så ofta säga.

Det var för att få ett nytt och tillfredsställande ämne att däri framställa sina konstverk som hr Wissler började intressera sig för starkeldsbränningen. Han sökte ett material som icke var förgämligt som leran eller ömtåligt som gipsen eller tungt och dyrbart som bronsen och fann, att starkeldsbränningen af den eldfasta leran skapar, ett nytt ämne,

KONSTNÄRSPARET WISSLERS HEM SOLKLINTEN MED DEN FÖRSTA UGNEN FÖR STARKELDSGODS I SVERIGE.

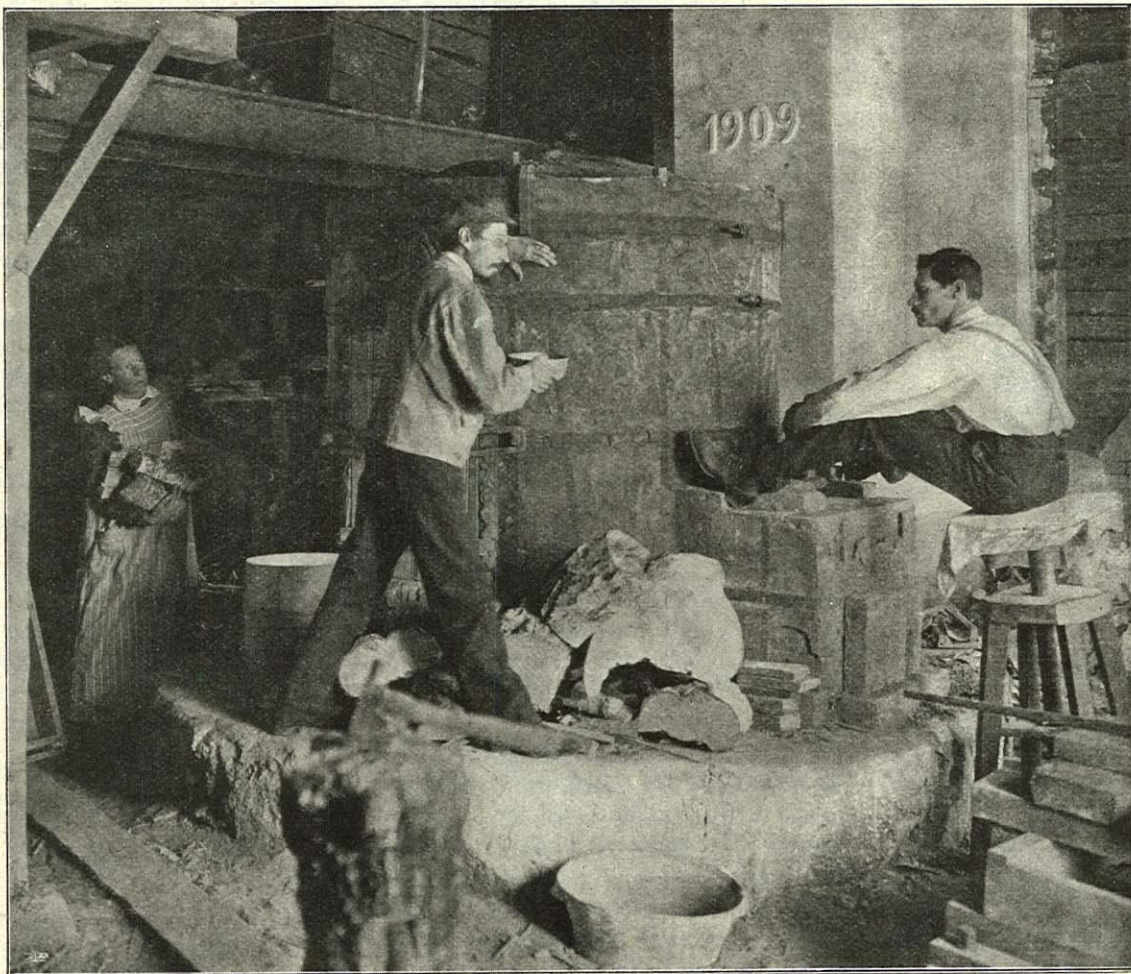
genom eld.

som är evigt, så långt jordiska ting kunna vara det, evigt och lefvande. Hans hustru, som är elev från Tekniska skolan i Stockholm, blef hans trogna medhjälperska på sökandets och arbetets långa väg, själf modellerar hon krukor, vaser och kannor, som sedan undergå samma process i ugnen vid Solklinten, och deltagar i arbetet från huggningen af veden till elden till vakandet öfver godset i ugnen.

Sedan godset satts in och ugnen murats igen börjar bränningen, ofta klockan 4 på morgonen, och fortgår ungefär ett dygn. Godset utsättes för en hetta, som uppgår till mellan ett- och två tusen grader. Vanlig lera och vanlig glasyr skulle då för länge sedan ha förintats, men denna lera och denna glasyr — och det är just den hemliga konsten — bränns till ett glashårdt ämne, i hvilket ingen knif kan rista den minsta repa. Och medan mästaren elden därinne huserar med människoverket, utför han de underligaste och nyckfullaste konstver, stundom, ja ofta, förstör han arbetet, men det händer att han lämnar kvar ett mästerverk af en skönhet som endast de få, som äro frälsta genom eld.

I Hallins konsthandel finnes för närvarande en vacker utställning af detta starkeldsgods. Det är reproduktioner af hr Wisslers skulpturer: Den vackra lilla sjöjungfrun på klippan vid ett blått och hvitkummigt haf, den originella och fyndiga "En lektion i svartkonst", där den onde själf uppträder som lärare för en häxa, medan trollkitteln är förträfflig som bläckhorn, vidare det milda kvinnohuvudet "Francesca" och ett par andra. Fru Wisslers skålar och vaser äro skiftande i form och färg, och om än modellen och glasyren varit densamma, så har elden aldrig lämnat den ena den andra lik. Alla dessa ting äro hårda och blanka att ta i, och hvarje yta är full af infall och lustigheter att studera. De borde bli begärliga, då de alla hvar i sin stad äro unika, och då priset, i betraktande af arbetet och konstvärdet, är mycket blygsamt.

De arbeten, som Anders och Bess

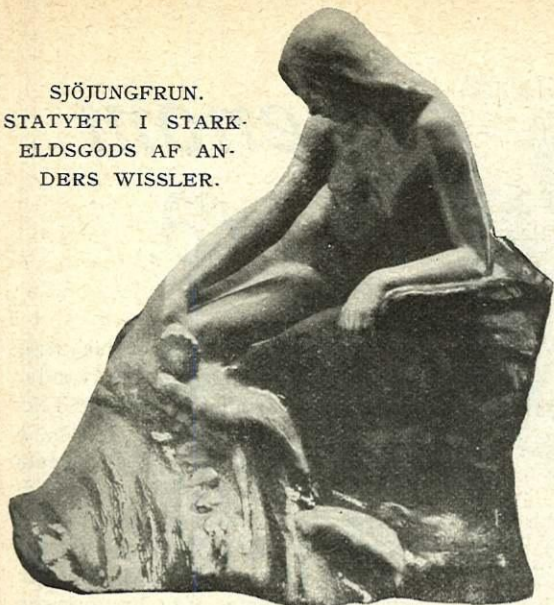

BESS OCH ANDERS WISSLER SYSSLANDE VID SIN STARKELDSUGN. TILL HÖGER DERAS MEDHJÄLPARE.

HERRSKAPET WISSLER I SIN ATELJÉ.

SIJUNGFRUN.
STATYETT I STARK-
ELDSGODS AF AN-
DERS WISSLER.

Wissler lämna ut från sin verkstad, äro signerade, med en liten stege och bägges deras sammanflätade initialer. Stegen betyder sträfvan uppåt, monogrammet, förmodar jag, det oafbrutna och trogna samarbetet, däri de båda makarna se vägen mot målet. Helt säkert skall också deras arbete bli uppskattadt.

— Men det vore roligt om det blefve så, medan vi lefde, yttrar konstnären och ser kärleksfull på den skål i hans hand, som han vet skall öfverleva honom. E. —ER.

KRUKA I STARKELDSGODS AF BESS WISSLER.

I Studion.

FRÖKEN ANNIE FRYKHOLMS stora studio vid Hamngatan, där annars kurser i konstväfnad bruka gifvas, visade sig vara en mycket lämplig och intim utställningslokal, där väfnad, skulptur, taflor och keramik kunde ses i den omgifning, för hvilka konstverken voro ämnade: heminteriören.

Fröken Frykholm själf hade mattor, bonader och möbeltyg i haute-lisse, i linne och silke, eller ylle. Några voro kopior från Nordiska museets gamla haute-lisser, andra egna kompositioner med starkt stiliserade djur- och växtmotiv. Man minns den stridslystna kråkan på ett sprucket isflak, kallad icke utan skäl, Fribytaren på Östersjön.

Utom sina små tysta interiörer, som vi alla känna, hade målarinnan Eva Bagge utställt ett hängskåp i träskulptur, där den heliga Fransiscus' historia framställes. Särskildt de två sidofigurerna voro lyckade och trät mjukt och skickligt behandladt. Där fröken Bagge utställer finner man alltid fröken Ester Kjerner. Hon hade här den bästa utställning vi sett af henne, små sanna och stämningmättade naturstudier, såsom "Afton", "Gårdsinteriör" och "Före regnet".

Gerda Sprinchorn utställer flera af sina statyetter, en alldeles ny är den humoristiska och älskliga "Brita syr". Fröken Sprinchorn förstår barnakroppen och vet att återge den. Hennes bläckhorn i brons, där locket är en liten flickunge med kinden mot knät i barns favoritställning, är ett typiskt prof på hennes konst. Milda och hemtrefliga äro också hennes rynkiga gamla kvinnor med strumpa och huckle.

En finsk keramiker, fröken Ragnhild Godenius har en rikhaltig utställning af lergods, vackra ting, som rönt liflig efterfrågan.

Till slut bör nämnas några handdrifna silfver- och kopparsmycken af fröken Inga Hultman, den dekorativa blicken och de säkra linjerna tala om uppfostran från Tekniska skolan.

ZORN

på
55:an.

VI HA haft nöjet mottaga nedanstående lilla karaktäristiska interiör från den för många stockholmare välbekanta lokalen i Drottninggatan n:r 55, Stockholm.

EN HALF Cederlunds söt, en soda och två La Calma! rekvirerar Sigrid den fagra och markerar på disken med några mässingsbitar, medan hon samtidigt slänger en blixtnur sitt ena öga öfver vänstra axeln. Blixten är ämnad att slå ned i hjärtat på hr kontorschefen, som sitter i kaféets ena hörnssoffa med nybränd mustasch och oklanderlig halsduk, och att den träffar rätt i krutkällaren ser man af de flammor, som slå upp i hans ögon till svar, och på den ökade fientlighet, hvarmed han bevakar byggnadsingenjörrens starka hand, som automatiskt utsträcker efter fröken Sigrids höfter, så snart hon kommer inom armslängd.

Fröken Andersson, ställets värdinna, böjer sig ned och tar fram en immande butelj ur issskåpet, sätter två cigarrer i ett glas och vänder sig därefter åter till gästen i soffan närmast disken.

— Ja, herr Zorn, det är en fin man och en god man. Det är väl en tio år, som han haft sin ateljé här ofvanpå och ätit här hos oss på 55:an, och vi vill inte för allt i världen bli af med honom. En stor heder är det ju också för oss: tänk, sådana porträtter han har målat — — —

Anledningen till denna konversation är att gästen väntar på Zorn, som varit på Valdemarsudde till middag efter att under det korta dagsljuset ha målat på prinsens porträtt.

En kvart i 11 gör Zorn sin entré, går raskt igenom kaféet utan att se åt höger eller vänster, öfverantvandar päls och cylinder åt fröken Andersson och släpper sig ned i soffan bredvid den väntande.

— Jag är förtviflad öfver att vara så försenad, säger han med djupt bekymrad ton. Det är verkligen inte min vana att narras, men automobilen gick så eländigt långsamt. Skall vi ta en liten pjoletter?

Ordet är inte väl uttaladt, förrän en af flickorna mätt i ett litet mått gammal guldfärgad whisky i två höga glas, som i nästa ögonblick stå på bordet, lätt sorlande af sodavattnets bristande pärlor. Man samtalar, Zorn med lågmäld, trött stämma, men på samma gång med en ovanligt omsorgsfull artikulation, som kommer hans lilla lustiga mun att ständigt skifta uttryck, en mun, som inte skulle misskläda en ung flicka och som starkt kontrasterar med hans skeptiska och vaksamma blick, hvilken ingenting undgår, inte ens en så ringa sak som att man understår sig att bära guldknappar till smoking.

Nu kommer tidningsförsäljaren, den lilla munviga, som kan vika en tidning med en hand och som kan med en handvändning uppfånga en slant, som man lägger på handens utsida, två konstgrepp som gjort honom populär och som med tiden komma att göra honom till husägare, om han inte redan är det. När han får syn på Zorn, lyser det upp i ansiktet på honom. En god kommers är gifven! Zorn iakttar fullständig passivitet, medan kolportören lägger upp framför honom ett nummer af hvarje sort, och det blir 55 öre tillsammans. Han får en krona, utför knepet med slanten och belönas för tusende gången af Zorn med ett erkännamt: Mycket bra! Härefter borde han gå, men det förefaller, som om han hade något att tillägga.

— Var det något mera? frågar Zorn.

— Det står allt något särskildt i Söndags-Nisse.

— Jaså. Hvad då?

— Jo, se här, säger kolportören och vänder upp en sida med en karikatyr af den världsberömda målaren själf på besök i Berlin.

Zorn skrattar godt.

— Skall det där likna mig? frågar han, hvarpå tidningsförsäljaren går till nästa bord, nöjd med att ha fått se effekten af den vågade teckningen.

Efter en stund ett nytt afbrott. Det är fröken Andersson, som kommer och frågar, om det skall vara mat.

— Javisst!

— Får jag duka här eller i köket?

I köket! Är människan komplett galen? tänker gästen. Vill hon sätta den store Zorn att äta i 55:ans kök? Har hon då ingen respekt för en person, som kommer direkt från ett besök på Valdemarsudde? Zorn själf visade emellertid ingen sinnesrörelse, utan svarade:

— Vi tar det väl i köket; man är mycket bättre i fred där. (Till gästen:) Eller hur?

Det dukades i en handvändning, och så satt man i köket vid ett omåladt träbord och på en omålade träbänk, med rättfram mat att välja på, glasmästare sill och oskalad potatis, uppskuren kalfstek, sylta, räkor och en bit småvarmt, som det visst heter, och så en liten snaps. Rundt omkring stommade köksfruntimren, bultade biff, bredde smörgåsar, diskade tallrikar och skurade kopparkastruller. På ett bord grönsaker, på

GLÖM!

nu icke att i tid förse Eder med ett ex. af
IDUNS MODELLKATALOG N:r 4
för höstsäsongen.

Flera hundra
vackra modeller!
ärgtrycksomslag!
Pris: 60 öre.

Spalten om böckerna.

ett annat en halfva af en liten läcker gris och andra köttvaror, på väggarna kastruller, stekpannor, kittlar, grytor och alla möjliga grejor, som tillhöra ett kök.

— Jag tycker särskildt om den här syltan, sade Zorn och började kampanjen med att stoppa i sig några försvarliga stycken af sin älsklingsrätt, hvilket fröken Andersson med ett huldt leende åsåg.

I denna ovanliga omgifning fördes ett för gästen mycket intressant samtal öfver alla möjliga ämnen, som högst sällan torde afhandlas i köket: runstensfynd i Minnesota och vid Krakau, isländsk kolonisation i Amerika, nationalmonumentet, spelmanstävlingarna, folkhögskolan i Mora och andra saker däruppe, som Zorn sköter om. En liten episod från Mora berättade han:

— Jag var ute en kväll på skidor, då en något onykter Morakarl hejdade mig genom att ställa sig på skidorna. God kväll, sade han. God kväll, svarade jag, men hvad vill du? Jag vill ta dig i hand, Anders. Det kan du få, och adjö med dig. När jag så kommit i gång, märker jag, att karlen är efter mig igen, och jag raskar på, eftersom jag är rädd att han skall bli tröttsam. Men vid järnvägsöfvergången är bommen fälld, och där hinner han mig igen. Hvad vill du nu då? frågar jag honom. Jag vill ta dig i hand en gång till, Anders, svarar han, och det får han också. När jag ser att han dröjer, frågar jag honom, om det är något annat han har på hjärtat. Jag vill bara säga dig det, Anders, svarar han, att så länge jag lefver skall ingen röra dig med ett finger, det var bara det jag ville säga. Mannen var, som sagdt, litet dragen, men jag satte i alla fall värde på hans vänlighet. Det är mycket sällsynt att en Morakarl kommer sig för med några känsloutbrott.

Fröken Andersson passar själf upp, och Zorn behöfver endast hissa en smula på ena ögonlocket för att genast ha sina önskningsar uppfyllda. I sitt nit kommer hon med ett glaseradt lerfat, i hvilket ett fiskhufvud simmar i sitt spad.

— Vill herr Zorn ha det här?

— I morron bitti, snälla fröken Andersson, i morron bitti efter massagen.

När kotletten kommer fram, uppmuntrar Zorn den stendöfva kokerskan med ett säkerligen ofta upprepadt och alltid gouteradt skämt.

— Lina! ropar han med en röst, som kan ta ner grytorna från väggen.

Lina närmar sig förtjust.

— Hvad är det nu som är i olag igen, herr Sån?

— Den här kotletten var allt dåligt stekt! ropar han med stränghet och kniper med ena ögat.

— Åhå, åhå, svarar Lina strålände, den går nog ner, tänker jag, och en till, om det skall så vara.

I tidens fullbord påpekar fröken Andersson vördsamt, att klockan blifvit 1, hvartill Zorn replikerar:

— Är det meningen att köra ut oss?

— Nej då, herrarna får så gärna sitta kvar, men då får vi ta in rocken från tamburen.

— Å nej, snälla fröken Andersson, säger Zorn, det är nog bäst för alla parterna att gå och vika sig. Jag hoppas, att det skall bli dager i morron bitti, så att jag kan vara vid staffliet kl. 9.

SAM KELLIN.

DEN SISTA VECKAN har åter staplat ett Babelstorn af nya böcker på vårt bord, de där nu endast kunna få det flyktiga omnämnande, som den bråda tiden medger. Främst i intresse bland alla dessa står naturligtvis den *Efterskörd* af *Gustaf Fröding*, som af det Bonnierska förlaget utgifvits i två delar, den ena innehållande nya eller hittills otryckta vers, den andra prosauppsatser. Skalden har själf försett ett flertal af de meddelade "bitarna" med personbiografiskt ytterst intressanta noter, präglade af en blid och humoristisk anspråklöshet. Bland dikterna skola alla vänner af den folk-käre skaldens Musa med glädje påträffa mer än en pärla, som är väl förtjänt af att införlifvas med den oförvanskliga skatten af hans kraftdagars diktning, och äfven prosavolymen gömmer givande malmstreck insprängda med blixtrande tankekristaller och hjärteröda ädelstensklasar.

Helena Nyblom har i ett omfångsrikt band samlat sina "*Nye og gamle digte*", till hvilka hon, som påbröd, också fogat några på svenska affattade "dikter". Den ståtliga volymen bär ett vackert vittne om den utmärkta författarinnans varma och lyriska temperament liksom om hennes intagande förmåga att rätt ur hjärtat forma sina känslor i musikaliskt väl-ljud. "En vise er et Suk, En vise er en Klang, Man stemmer den, Man glemmer den Som Øjeblikkets Trang", sjunger hon själf med riktig uppfattning af det värderikaste i hennes lyrik, som just är det naturliga bel-canto't. Hon kan ju också lyckas förträffligt i mera konstnärligt anlagda saker, som i de ståtliga dikterna till Sverige och Stockholm eller flere personliga hyllningsdikter, men längst i örat dröjer ändå genljudet af den enkla lilla visan med dess klang af jubeldrucken trastsång i en genomskinlig juninatt.

En naturtolkare af utsökt finhet är också, som bekant, *E. N. Söderberg*, och hans nya diktbok "*Lyra och psaltare*" bjuder på många pärlor af oförvitlig formning och glans. Han har en sällsynt förmåga att sammansmälta naturens och hjärtats förnyelseprocesser till en enhet af visionär klarhet som i de fagra dikterna "Befrielsebudskap", "Barvinterstämning", "Vårfrutid" och flere andra. Att vi i honom äfven ha en af våra få psalmsångare, med något af den Wallinska harpans högtidsdjup i sin ton, framgår oförtydligt af afdelningen "Psalmer och Meditationer". Det lilla häftet — non multa sed multum — finner nog raka vägen till den blide diktarens vänner.

En skaldedebut, som också är en svanesång, möter oss i den lilla diktsamling "Höst" af *Anna Cederlund*, hvars utgifning är förknippad med särskildt vemodiga omständigheter. Vid 26 års ålder har dess författarinna nyligen dukat under för den lungsot, mot hvilken hon sedan länge kämpat och som i öfver ett år fjättrat henne vid sjukbädden. Hon hade förut i en del tidningar och tidskrifter, däribland äfven *Idun*, offentliggjort några dikter, som väckt det varmaste erkännande hos litteraturintresserade. Diktarnas form är oftast fri, men ädel och prunklöst vacker. De äro nästan alla skrifna under sjukdomsåren och ha fått sin prägel af kampen mot det hopplösa ödet — en kamp som gör tonfallen icke dystrare och modlösare, utan stoltare, mer själsligt förfinade, ju närmare slutet nalkas.

En stark och lefvande bok är *Gustaf Hellströms* berättelse "*Kuskar*", som inom den skenbart anspråklösa ramen af tre londonska cabmens kontrasterande lifsöden ger betydelsefulla

vidblickar öfver de sociala brytningarnas och de mänskliga lidelsernas värld.

Ett memoarverk af intresse föreligger under titeln "*Ur svarta lädan*", en *lifs bild utgifven af E. M. Th.* Arbetet, hvars författarinna är fru Ellen Tretow i Karlshamn, utgör en med pietetsfull hand verkställd axplockning ur hennes framlidna moders, den såväl på hufvudets som hjärtats vägnar rikt begåfvade prostinnan Pauline Westdahls litterära minnesskatter, gamla stamböcker, dagböcker, uppsatser på vers och prosa samt bref från framstående personer, däribland ett par från skalden *Esaias Tegnér*.

I somras utgaf den kände natur- och människovännen dr *Gustaf Stjernström* en förträfflig liten bok om frilufts- och idrottslif, som hette rätt och slätt "*Sommarboken*", och hvilken då omnämndes i *Idun*. Nu föreligger också "*Vinterboken*" från samme utgifvare och med enahanda syfte: att intressera och vägleda alla, hvilka vilja idka årstidens sport.

Är man tilläfventyrs icke sportman förut, så blir man det af att läsa om alla uppfriskande skidfärder, kälkåkningar, boyscoututflykter m. m., hvarpå boken i rikt mått bjuder. Hela arbetet är en hymn till det härdande, själ och kropp pånyttfödande naturlifvet, en hymn till Sveriges vackra natur och till allt som är sundt, godt och ädelt i lifvet.

200 illustrationer, väl utförda, pryda boken, hvilken jag skulle vilja se ligga sönderläst öfverallt i de svenska hemmen och försedd med många mariginalkråkor.

Föreningen för grafisk konst har utsändt sitt etsningshäfte för året, omfattande ej mindre än fem smärre blad och ett större, ett motiv från fiskarhamnen i Stockholm af *Emil Åberg*, synnerligen kraftigt och verkningsfullt i sin om Brangwyn påminnande stil. I öfrigt märkas *Carl Larssons* lilla förtjusande etsning *Kersti i svart*, *David Ljungdahls* *Visbydyll*, landskapsbilder af *Ernst Norlind* och *G. Burmeister* samt en flicka med "lyckobref" af *A. O. Mesch*.

ÄR INTE DET underbaraste af allt underbart människosjälen? Från dess begynnelse och daning, med det, som den har i arf och det nya tillskott af obekant ursprung, som gör den till sig själf? Och så utvecklingen, inflytelserna af omgifningen, ödeskickelserna och idéerna i tiden, som söka rätt på den lämpliga individen, och vännerna, som så ofta spela en afgörande roll i det hela. Sannerligen lifvet vid närmare studium så synnerligen ofta ser ut som en meningslöshet, hvilket ju i vissa kretsar lär anses som en intelligent uppfattning, snarare för vårt fördunklade förstånd som en raffinerad och hänsynlös konstnärs verk, hvilken söker för sitt lefvande material icke en i grund och botten ointressant lycksalighet, utan den mest verkningsfulla konstnärliga effekt. Det är förmodligen icke utan goda skäl, som den konst, som mest hänsynslöst och troget tagit till sin uppgift att skildra lifvet, har blifvit kallad *l'art pour l'art*.

Det förefaller ibland som om människosjälarnas historia hade blifvit omodern inom litteraturen. Människorna och författarna nu för tiden ha visserligen en beundransvärd förmåga att återgifva de olika tillstånderna hos sitt nervsystem, men det har ännu inte blifvit bevisadt, att ett likhetstecken mellan de båda begreppen är fullt berättigadt.

Det är en oskattbar förtjänst bland många andra, som jag här inte hinner ens beröra hos *Sophie Elkans* bok *Anckarström*, att det är historien om en själ. Allt ifrån de första kapitlen om den lille *Jacob Jan* och hans uppfostran, som fick ett så ödesdigert inflytande på hans

Uppgif lifvidd (under armarna), midjevidd och kjollängd erhåller Ni till Eder figur fullt tillförlitliga, moderna och eleganta

Pappersmönster.

Erhållas omgående till nedanstående pris inom Sverige: Bluslif 40 öre, Kjolmönster utan släp 50 öre, Prinsessklädning 75 öre, Reformdräkt 75 öre, Barndräktmönster 50 öre, Kragmönster (Pellerin) 50 öre, Kappmönster 60 öre, Nationaldräktmönster 1 kr. Mönster kunna äfven beställas efter andra än våra modeller. Beställning skall då åtföljas af den modell som önskas. Priset är då dubbelt mot det vanliga.

Expedieras portofritt inom Sverige om rekvisition åtföljd af likvid insändes till

Mästersonuelsen 45 B, Stockholm,

Mönsteraffären "Chic".

karaktärs daning är den det. Nu mera få visst barn inte längre uppfostran, endast hygieniska lefnadsregler. Jag tvivlar inte på att förändringen är befordrande för deras hälsa och lycka, men det var i alla fall en stil, som vi inte ha nu, på de människor, som blifvit uppfostrade, och deras själar tycktes växa på samma gång som deras kroppar pinades. Jag skall inte säga något mera om Jacob Jan, som blef kungamördare, det är onödigt af två skäl, ni skall naturligtvis läsa boken själf, och så kunde jag ändå inte tala om honom, så att ni lärde känna och förstå, och om ni så vill, förlåta honom, men det kan Sophie Elkan. Det är något annat jag i stället skulle vilja säga till henne, som gifvit oss boken. Tack, att ni gjort det som så få förmå. När ni lärt oss att känna den människas själ, som ni skildrar, så förstå vi något af den hemlighetsfulla storheten i hvarje människosjäl. Men ändå äro vi inte nöjda med hvad vi redan fått. Vi vilja ha mera. På historiens blad och i lifvet rundt omkring ana vi själar, som också vänta på att förklaras. Och just ni skall göra det. Ännu många gånger skall ni ta fram er människolykta, som har ett så hvitt och klart och mildt sken och som lyser på det hos oss, som vi så ofta glömma bort, och den glömskan gör vårt lif fattigare än det borde vara. Därför är det en skatt ni ger oss, och hvar gång den räcker oss på nytt, skola vi tacka er som nu.

Anna Lisa Andersson har säkert som vi alla läst Gösta Berlings saga. Det är inte heller något ondt i att säga, att hon nog också har rönt ett visst inflytande af den, som spåras här och där i *Kaptens Bengts pojkar*. För ämnesval tycks hon emellertid inte varit i sådan förlägenhet, att hon sökt i andra auktorers verk efter ett, som kunde passa henne. Berättelsen om den unge svenske sjökaptanen Bengt Bunge och hans lilla franska brud och om kaptan Bengts pojkar, som egentligen voro flickor och växte upp till unga och sköna kvinnor, hvilka älskade och ledo, tyckes vara hennes egen, så mycket ett ämne kan vara det, som man genom kärleksfulla tankar gjort till sitt. Kaptan Bengts pojkar är inte en "modern" bok, men det är en bok, som man läser med nöje och stegradt intresse, och som därtill den mest knopande ungdomen inte kan ha annat än godt af. Människorna i den uttrycka sig inte alltid så som de i dessa dagar göra på vår jord, men det var också "förr i världen" de lefde, och huru som helst mister man under läsningen lusten till allt för sträng kritik. Man anmärker inte ens på ett uttryck som detta: "Jag vet, att du är Roselys, den ljufvaste ros och lilja från paradiset strand." Man lyssnar bara efter tonfallet och märker, att det är äkta. Och det tycker jag länder till stort beröm för Anna Lisa Andersson.

Harald Johnsson har under höstens lopp sändt ut två böcker. Den ena innehåller prosaberättelser och heter *Förbrytare*, den andra, *Den gamla byn*, är en diktbok. Genom de två böckerna lär man godt känna författaren. Han rör sig på två skilda områden, och de se inte i första ögonblicket ut att ha stort sammanhang. Det ena är "Förbrytare", och det återfinnes också i en afdelning af dikterna. Det är de mörka själsdjupens område antingen de finnas hos mördare eller hos utpinta och jäktade mer eller mindre borgerligt oförvitliga nutidsmänniskor. Här har författaren intet mycket nytt att ge oss, så djupt som han ha andra nått förut, ja, kanske djupare, jag säger det inte för att föringa hans skildringar, som i många fall ha verkligt värde. Men det finns andra strängar på hans instrument. Det är de, som klinga i "Den gamla byn", och det förefaller som om författaren där vore mera hemma hos sig själf. Där bli lifvets linjer klara och ljusa och enkla, och det hetsande grubblet

lägger sig till ro. Det finns visst väg mellan de båda världarna. Hur skulle vi annars, som på ett eller annat sätt höra till de jäktade och utpinta i "Förbrytare", så ofta längta hem till "Den gamla byn". Harald Johnsson kan öppna grinden för oss dit. Vill han inte skänka oss flera dikter därifrån, eller prosaberättelser, allt som han har lust?

När jag läste *Sonen af det vandrande eländet* af Waldeck kunde jag inte undgå att märka, att det är svårt för en författare, som är Waldeck, men för tillfället inte vill vara Waldeck. Läsaren vill däremot ha Waldeck och förargar sig i början öfver att Waldeck inte är Waldeck, men i slutet är han orimligt nog missbelåten med att ändå ha funnit spår af Waldeck i det som inte skulle vara Waldeck. Med alla dessa förutsättningar är det svårt för mig att säga, hvad jag tycker om boken, men jag skall försöka. Jag skulle föredragit, om den inte varit en sammanhängande berättelse. Tråden, som förenar de olika kapitlen, sitter ändå bra lös. Styrkan ligger i de lyckligt återgifna situationerna, och det är väl inte att undra på af en journalist, som om någon lär sig att gripa tillfället i flykten. En del verklig kunskap, som är utlofvad om zigenarnas lif, få vi också, men af det hade vi i alla fall efter företalet nästan väntat mera. En riktig zigenarbok hade jag inte tänkt mig så. Den borde hela tiden ha hållit till i fria luften och inte räknat med sådana degenererade halfblodsindivider som varietédivor och pojkar uppfostrade i rum. Men hvem kan skriva den boken? Waldeck har några sidor, som komma oss att få en försmak af den.

Jag famlar efter ett namn för att konstatera ett släktskapsförhållande och en likhet med *Gösta Adrian-Nilsson* och hans bok *Porirätter*. Som enstaka företeelse blir han mera svårklarlig. Jag tänker på Edgar Allan Poe och hans "Tales", men förkastar tanken. Gösta Adrian-Nilsson har inte en syndfullhet så hemsk och förfärlig som den andre, och hans hemligheter isa inte blodet som dessa. Ibland finner han dem själf så ohyggliga, att han inte vågar uttala dem, och då står läsaren där. Man tycker sig emellertid finna att man i honom mött en verklig talang, och om det underliga ämnesvalet beror på en verklig själens gemenskap, så torde vi här få ett fall af intresse. Bland idéförebilderna skymta för mig som antagliga "Les fleurs du mal" och Baudelaire.

Jag skulle egentligen ha lust att opponera mig mot *Katarina*, en ful kvinnas roman, af *Léonie Aminoff*. Jag har af princip emot att en ful kvinna görs god och ödmjuk och tafatt och får ett älskande hjärta och löjligen, gammalmodiga klädningar, och jag tror nästan, att jag lika mycket ogillar, att hon tilldelas ett stort arf och blir gift för sin rikedom och naturligtvis olycklig. Men jag har i själfva verket inte kunnat göra något varaktigt motstånd mot "Katarina". Äfven om åtskilliga berättigade anmärkningar kunde göras mot författarinns psykologiska konstruktioner, rycks man med af hennes skildring. Man fattar intresse och medlidande och sympati, man känner indignation och man vet ibland inte om man borde gråta eller skratta.

Märta Starnberg har samlat ihop ett antal af sina skisser och noveller, af hvilka åtskilliga kunna läsas med verkligt nöje, och kallat dem *Typer och händelser*.

Kejsarinnan Elisabeth, en hofdams minnen af grefvinnan *Irma Sztaray*, är en i svensk öfversättning nyutkommen biografisk skildring, som i flera afeenden fullständigar den sympatiska bild, som föregående minnestecknare skänkt af den olyckliga och älskade kejsarinnan.

Det är en sann vederkvickelse att från jul-litteraturens romanflod en stund rädda sig på realitetens grund i den skildring *I Stockholm* vid slutet af förra århundradet, i hvilken *Otto*

Sjögren omtalat en del personer och förhållanden, som inte undgå att fångsla vårt intresse.

N. P. Ödman har på sitt kända älskvärda sätt berättat minnen från sitt lif och sina resor och kallar dem helt anspråklöst *Litet till* — af den gamla vanliga sorten.

Det är så ofta hvardag också i dikten, veckodag med gråtung verklighetsdager, och det gör så godt för oss någon gång att få andas sagans luft och ljus och lefva i dess söndagsskimmer. Den världen har Per Hallström öppnat i sina *Två sagodramer*. Det finns ju sagor af många slag, fast de alla ha ett gemensamt: det öfvernaturliga. Det finns sådana, där de dunkla makterna råda eller de ljusa. I Per Hallströms sagor ha ljuset och mörkret väfts samman till en skimrande väf, som i sin rikaste egenart rullas upp för läsaren i dramat "Tusen och en natt". Så diktar en benådad skald om Sheherazads sagor. Det första dramat "Önsknin-garna" för oss åter till nordens sagovärld och en förnyad oändligt angenäm bekantskap med Sankte Per och vår Herre. De sorger, som de söka bota befinnas visserligen i den gamla tiden som i den nya ohjälpliga, men kärleken, den trofasta och brinnande, vinner då som nu sin egen seger. Det är en högtid att läsa boken.

GERTRUD ALMQVIST.

UTOM DE i min förra recension omnämnda sagorna ha till julen kommit ut *Ur Sagans värld* af Hjorn, *Tant Majas sagor*, *Vi små i en vrå* af S. Elmlad samt *Sagokällan* af Carin Hammarsköld (ny uppl.). "Ur Sagans värld" är en mycket svag bok. På ett rätt högt plan stå däremot de båda sistnämnda, af hvilka den förra är vackert illustrerad af O. Adelborg, den senare af D. Ljungdahl. — En verklighetsskildring ur barnens lif, som genom äktheten i teckningen af pojkkaraktärerna och friskheten i tonen höjer sig öfver flertalet dylika böcker, som kommit ut i jul är Ulla Linders *Gunnar och Granebobarnen*. — Ännu en äfventyrsbok af mycket spännande slag — jag frestas att säga ohyggligt spännande, — har sett dagen, nämligen Algot Sandbergs *Texaspojkar*. Det är fart och lif i skildringen, som säkert rätt realistiskt återger det vilda lifvet i det obebyggda Västern, men en knalleffekt — lynchningen — kunde författaren gärna låtit bli att taga med.

Bland s. k. nyttiga böcker märkes *De unga naturforskarna*, tre små samlingar djurstudier af C. Flöricke, öfvers. från tyskan. Afsikten med arbetet, som är synnerligen fint utstyrdt och vackert illustrerad, är att väcka barnens intresse för djurlifvet omkring dem och att ge dem lust för ströftåg ute i skog och mark. Klokare hade kanske varit, om förf. i stället för att splittra sig på beskrifningen af en mängd djur stannat längre inför intressantare typer. Men vi äga så litet litteratur i denna väg, att vi med tacksamhet taga emot dessa små arbeten, som äro synnerligen lämpliga att ha med på vandringar. Skada blott, att språket mångenstädes är mycket tungt.

"I det fria", Sagor och berättelser af C. Ewald, innehåller ypperligt gjorda teckningar ur djurens och växternas lif samt en mycket rolig astronomisk "bit", *Kometen och jorden*. Boken har åtskilliga förutsättningar för att väcka och intressera ungdomen, och här finnes ej den cynism i tonen, som utmärker t. ex. *Den stilla sjön*. Däremot är det samma understrykande af de hårda naturlagarna, af det oundvikliga äta eller ätas, och på tänkande ungdomar måste en sådan berättelse som *Den gamla gårdsgårdssören* verka pinsam och tyn-gande. Det är en helt annan sak att småningom, och sedan inre religiösa upplevelser gjort en människa stark, bli fullt medveten om grymheten i naturlifvet än att så där i kraftiga

